

האליזר

עלון לשבת קודש

בס"ד

דברי מחשבה והלכה, ומהנעשה בבתי הכנסת

להצלחת כל התורמים לעלון, הם ובני משפחותיהם יתברכו בכל הברכות והישועות

נושא השבוע: זהירות בדרכים [יח]

י"ט שבט תשפ"ו 1612 (שנה לא')

ההפטרה: "בשנת מות" (ישעיה ו)

פרשת יתרו

"לא תרצו" (כ, יג)

מה טעם ניתנו המצוות האחרונות שבעשרת הדיברות בקולות ובלפידים, הלא השכל מחייב לקיימם? ללמדנו שגם אותם יש לקיים אך ורק מפני שכך צווה ה' ולא בגלל שהשכל וההיגיון מחייבים. חוקי התנועה נועדו לשמור על חיי האדם ולכן יש לקיימם ככל מצוות התורה שהם בבחינת "ונשמרתם לנפשותיכם", והנוסע במהירות מופרזת יש כאן ספק רציחה שרוב התאונות נגרמו בשל אי ציות לתמרורים ועלול הנהגה בקלות להיות שופך דמים וספק מאבד עצמו לדעת. וגם הולך רגל שאינו מצייט לחוקי התנועה כגון: שעובר ברמזור אדום וכו' גם הוא נכלל בגדר זה.

"וישמע יתרו... ויקח יתרו... ויבוא יתרו" (יז, א-ב, ה)

ויש להבין והלא הכל שמעו? אלא יתרו שמע, הבין והסיק מסקנות ממה ששמע, בשעה שאחרים שמעו ולא הסיקו מסקנות למעשה...

לצערנו שומעים אנו בכל יום על הקטל בדרכים ועל אנשים ואף ילדים שקיפחו את חייהם ר"ל וממשיכים הלאה בלי להסיק מסקנות, ולכן חובה הן על הנהגים והן על הולכי הרגל לשמור על חוקי התנועה ולא למהר להגיע ליעדם מתוך חשבונות של ניצול הזמן, כי כשנפגעים ר"ל.. הזמן עוצר מלכת!!

כיצד נישמר בדרכים?

סיפר הרב אורי זוהר זצ"ל: פעם נסעו שני דתיים על אופנוע. שוטר אחד עקב אחריהם ונסע בעקבותיהם כדי למצוא איזו עבירה שיעשו, אולי על איתות או מהירות, העיקר משהו... ולמרות כל מאמציו הוא לא מצא שום עבירה, הם נסעו ממש לפי חוקי התנועה, בדיוק! אז"כ הוא עצר אותם ושאל: "תגידו לי איך זה יכול להיות? אני נוסע אחריכם כבר חצי שעה ואני לא רואה שעשיתם שום עבירת תנועה, איך אתם כ"כ בסדר?" הם השיבו: "זה פשוט, כי הקב"ה "נוסע" איתנו..." אמר להם השוטר: "הא, עכשיו אני ארשום לכם דו"ח, כי אתם נוסעים "שלושה" על אופנוע..."

* * *

היהודי המאמין יודע שכל מה שמתרחש עמו רגע רגע, שעה שעה, הכל ממנו יתברך, גם שהאוטובוס "בורח לו" יאמין שזהו רצונו וכי צעדיו מכוונים משמים, היכן יתעכב, שהרמזור יתחלף לאדום בדיוק שהוא מאוד ממהר...

מובא בגמרא סוכה (נג): "רגליו של אדם ערבות לו- הם מוליכות אותו למקום בו הוא צריך להיות", לכן עליו להיות רגוע ושלו בדרכים כי אף אחד לא יכול להזיק לו ולעכבו בלתי אם אין זה רצונו יתברך. ובד בבד יעשה חסד בדרכים כגון: יעלה למכוניתו אדם הזקוק לטרמפ, [באופן שלא יעצור במקום שאסור, לאדם הנראה חשוד וכיו"ב] ישמע דברי תורה במהלך הנסיעה,

ע"פ "אור החיים" אופק ת"א * לא לעיין בתפילה * שקיעה 5:25-5:20 * סוף זמן ק"ש 8:36-8:39

יציאת שבת: 6:27

יציאת שבת: 5:52

כניסת שבת: 5:00

יותר לנהג השני אע"פ שהצדק עימו, וממילא שחסד ומצוות מלווים את האדם על כל צעד ושעל הם המלאכים הטובים המגינים עליו מכל נזק ומכל רע.

מתנת חתונה אמיתית

מעשה שהיה

אני בן להורים חוזרים בתשובה, בטרם חזר אבי בתשובה הוא היה קשור לעולם הבידור. כשהייתי בן 6 הם חזרו בתשובה והעבירו אותי לבי"ס חרדי והחלו לחיות חיים חרדים לכל דבר, ואם המעבר שלהם היה מתוך רצון פנימי והתלהבות אני לא בדיוק הבנתי מדוע לקחו לי כל מיני "הנאות" ולא כ"כ השלמתי עם זה. לאחר בר המצווה שערכו לי התחלתי "לרדת", התחברתי עם חברים לא טובים, ברחתי מביה"ס עד שהעיפו אותי ונתרתי ברחוב.

יום אחד הביא אחד מהחברים אופנוע, הוא לימד אותי כיצד לנהוג בו, למדתי זאת מהר, מבלי לחשוב איך הוא הגיע לידי חברי ואף לא נתתי את דעתי מה יקרה אם יתפסו אותנו ללא רישיון.

דהרתי בכבישים ואף הוספתי כל מיני פעולות מסוכנים. כשנודע הדבר לאבי הוא קרא לי וצעק עלי: "אני רואה את הירידה שלך ובעיקר את ההתרחקות שלך מקיום מצוות, אתה יודע שליבי כואב ושותת דם, ואני אומר לעצמי: 'זו כפרת עוונות על ימי חטאי', אבל כעת אתה מגזים, אתה מסכן את חיך וחיי אחרים". ואכן זמן מה הפסקתי אך מהר מאוד שבתי לכך אך עשיתי זאת רחוק ממקום מגורי. אבי היה מעודכן בכל מעללי וכשהגזמתי היה אורב לי, מדבר מדם ליבו, הייתי מפסיק לזמן מה ואח"כ ממשיך.

יום אחד נהגתי עם חברי על האופנוע ולפתע הגיחה ניידת משטרה מאחורינו והפעילה את הסירנה, השוטר קרא ברמקול: "אופנוע, עצור בצד!" אך אני הגברתי את המהירות "וברחתי", חמקתי לכביש צדדי והם אחרי. בשלב מסוים אמרתי לחברי שאנחנו חייבים לעצור אך הוא אמר לי: "תשמע, אתה בלי רישיון והאופנוע לא שלי", "אז של מי הוא? אמרת שחבר השאיל לך", אמרתי.

הוא לא בדיוק חבר שלי, אני רק מכיר אותו, "אז איך הוא הסכים לתת לך את האופנוע?", "חששתי שהוא לא יסכים אז השאלתי ממנו אבל נמנעתי מלשאול אותו בפירושו...", "לפי מה שאתה אומר זו בעצם גניבה ממש". עברו מספר שניות של שקט, הגענו לגן ציבורי דוממתי את המנוע ושאלתי בכעס: "נו, מה יש לך לענות לי?", "האמת, אתה צודק אבל... מה בכך?", שתקתי.

נסענו לכוון השכונה אך משהו בתוכי ידע שאני נוסע לעבר ירידה תלולה בהרבה מזו המובילה לשכונה, אבל בעיקול המתינו לנו שתי ניידות משטרה שחסמו את הכביש.

מיד נכבלנו באזיקים, הוכנסנו לניידת והובלנו לתחנת המשטרה. הוכנסתי לחקירה, בזה אחר זה נכנסו חוקרים וצעקו עלי. לאחר החקירה שבה לקחתי את האשמה על עצמי ולא הלשנתי על חברי הושלכנו לתא המעצר. לנער מפונק כמוני שהתרגל לחדר פרטי זו היתה טראומה. התא החשוך שרץ מקקים אך מהר מאוד התברר לי שהם הדבר הטוב בתא, שני גברתנים שהיו שרוצים על מזרונים מרופטים התעוררו משנתם, "למה אתה מעיר אותי?" צעק עלי אחד מהם, השני ניגש אלי ודחף אותי, התחלתי לבכות. הם החלו לאיים עלינו בקולי קולות ולהכות אותנו, קיוויתי שמישהו מהשוטרים יגיע ואכן לאחר רבע שעה נפתחה הדלת ושני שוטרים הופיעו בפתח, "יש בעיות?" שאלו, שתקתי, כי חששתי להיפגע קשות אבל חבר שלי השיב: "הם מרביצים לנו, תוציאו אותנו ובכלל אסור לכם לכלוא אותנו, אנחנו רק ילדים". "מה אתה אומר? פתאום נזכרתם שאתם ילדים? שעלית על אופנוע שלא שלך ובלי רישיון שכחת שאתה רק ילד, אפילו מבוגר לא גונב, מאוחר מדי..." יצא וטרק את הדלת.

חשנו פחד ואימה, השניים לא חיכו הרבה, הם היכו אותנו על עצם ההלשנה... לפתע נזרקנו לעולם מפחיד שלא ידענו על קיומו, חשנו חרטה גדולה. בבוקר הוציאו אותנו מהתא, אבא שלי היה שם עם עיניים דומעות, השוטר אמר לי: "תאמין לי, הייתי צריך להעביר אותך להארכת מעצר, אבל בגלל הדמעות של אבא שלך החלטתי לשחרר אותך, אבל אם עוד פעם תחזור גם הדמעות לא יועילו לך".

יצאנו משם ברכב של אבי ושנינו בכינו כמו ילדים קטנים, אבי הוריד את חברי ליד ביתו ואח"כ הביא אותי הביתה, הוא לא אמר מילה. פרצתי שוב בבכי, היה זה הרגע בו הורדתי מעל עצמי את המעטה הקשוח וחזרתי להיות ילד בן 16. התקלחתי והלכתי לישון, כשקמתי גמלה בליבי החלטה וביקשתי מאבי שימצא לי ישיבה ללמוד בה ואכן כך היה, נכנסתי לישיבה, השלמתי את החסר והפכתי לבחור מצוין.

מישיבה קטנה עברתי לישיבה גדולה ואיש לא זכר לי את תקופת נעורי הסוררת, בגיל 22 התארסתי. החתונה שלי היתה מפוארת, אבי הזמין מכרים רבים ובהם רבים מהעבר, הוא ראה בזה שליחות להראות להם לאן הגיע בדרכו החדשה בעוד שרבים מהם כלל לא נישאו.

לאחר החופה ערך לי אבי הכרות עמהם: 'זה... שחקן ידוע, וזה... מלחין...' וכך הם עברו בזה אחר זה וברכו בחום. ואז הגיע מישוהו מוכר, אך לא זכרתי מהיכן? הוא ואבי החליפו חיוכים: "איך הוא יזהה אותך בלי כובע של שוטר?" אמר אבי ואז נזכרתי באירוע ההוא... לא הבנתי מדוע אבי הזמין אותנו, אחריו הגיע עוד אחד, היה זה השוטר מהניידת השנייה, הוא חיבק את אבי בחום. אח"כ הופיעו מולי שני גברתנים, זיהיתי אותם מיד כי כאלה רואים רק פעם אחת בחיים... הם חיכו לנו בתא המעצר, הם התחבקו עם אבי ולחצו את ידי. אחד מהם אמר לי: "חביבי, איך אתה מתחתן ואפילו רישיון לאופנוע אין לך?" וכולם צחקו חוץ ממני. שאלתי את אבי: "מה הסיפור כאן?" אך השוטר ביקש רשות מאבי וענה: "אנחנו חברים של אביך, הוא חזר בתשובה ואנו לא, אבל נשארנו חברים, כל המרדף והמעצר היו מבוימים לגמרי."

אביך חשש על חיך ופחד שתדרדר, וכך הגינו תוכנית שתגמול אותך מכל זה... רצינו להראות לך איך נראה באמת תא הכלא כדי שתוכל להחליט ואתה החלטת... וכעת כולנו כאן באנו להצדיע לאביך על השינוי הגדול שעשה ולראות בעצמנו מה יצא מהסיפור הלילי ההוא..." נהנית מהמקוריות של אבי כדי להשיבני מדרך ללא חזרה וזה חימם לי את הלב, היתה זו מתנת חתונה אמיתית.

הלכות זהירות בדרכים [ח]

פינת ההלכה

נהג רכב [ין] הולך רגל[ט]

א. חובה על ההורים לחנך את בניהם ובנותיהם להיזהר בדרכים מדין חינוך ומהסכנה הגדולה הטמונה שלא מצייתים לכללים (נתיבות חיים לרב אשר זעליג מורסקי שער ג פ"ה ס"א) וגם אם יצטרכו להוציא ממון לשם כך (ס"א).

ולכן יפקחו על ילדיהם שאכן הם שומרים על הכללים בדרכים ובמידת הצורך כשיראו שהם מזלזלים ומקלים ראש יענישו בעונש מרתיע (נתיבות חיים עמ' תקע).

דוגמאות מעשיות: - ההורים צריכים לפנות לבית הספר לתלמוד תורה של ילדיהם ולוודא שאכן מלמדים אותם את הנושא של זהירות בדרכים מאיש מקצוע [שאם לא מלמדים בכלל, אפשר להתלונן בפיקוח על בית הספר לתלמוד תורה].

- כשהורים כשטיילים עם ילדיהם הם צריכים לדבר איתם בנושא זהירות בדרכים דהיינו: שחוצים כביש ברמזור ירוק (עם מבוגר? תלוי בגיל), איך עוברים במעבר חציה? זהירות ממכוניות וכדו'...

הורים ששולחים את ילדיהם ברגל לבית ספר לתלמוד תורה ובדרך והם עוברים כביש או שניים הם צריכים לדאוג שיעברו את הכבישים בבטחה ואם צריך יבטל האב אפילו כולל או עבודה כדי לדאוג שילדיו יעברו בבטחה (נתיבות חיים עמ' תקסג).

ב. חובה על המחנכים והמלמדים ללמד את הלכות "זהירות בדרכים" לתלמידיהם (נתיבות חיים עמ' ס"ז) וכן חובה על מנהלי בתי הספר ותלמודי התורה לדאוג שהתלמידים שבמסגרתם ילמדו הלכות זהירות בדרכים (נתיבות חיים עמ' תקכ).

הסבר: להלן מכתב שיצא מטעם בד"צ העדה חרדית ירושלים: חייבים כל תלמודי התורה, מוסדות הלימוד ובתי הספר [גם של הבנות] לדאוג שהתלמידים יקבלו הדרכה בנושא זהירות בדרכים לפחות פעם אחת בשנה ע"י מדריכים מומחים (חרדים). ובנוסף לזה המלמדים והמורים חייבים להזהיר תמיד על זה (נתיבות חיים עמ' תקטו).

ג. הולך רגל נושא באחריות לחייו וחיי הסובבים אותו בשעה שעובר את הכביש כוון שיכול ח"ו לגרום לאובדן חייו וחיי אחרים.

דוגמאות מעשיות: - כשעובר באדום, יכול לקפח את חייו וחיי הילדים והאנשים שלומדים ממנו לעבור באדום ועושים כמותו.

כשקופץ לכביש אפילו במעבר חציה בלא להמתין שיעצרו לו, יכול לקפח את חייו וחיי הנהגים שנאלצים לתת ברקס בהול ויכולים להיפצע וגרוע מזה (נתיבות חיים עמ' תקעל כסס הגאון יצחק זילברשטיין).

דוגמא ממעשה שהיה: סיפר הגאון הרב יצחק זילברשטיין, לפני זמן מה הייתי עד לאוטובוס שעצר בחריקת בלמים באופן פתאומי בפני הולך רגל שקפץ לכביש ברמזור אדום. באוטובוס עמדה אשה אחת בשל חוסר במקומות ישיבה וכתוצאה מהעצירה הפתאומית נפלה ונחבלה קשות ולבסוף כשהגיעה לבית חולים נפטרה ר"ל.

מוסיף הרב: הולך רגל זה עבר על "לא תרצח" והאצבע המאשימה מופנת לא רק לעובר העבירה, אלא גם להוריו ומוריו בבתי הספר ולכל מי שמתוקף תפקידו היה צריך ללמדו כיצד חוצים את הכביש והיה צריך לטעת באותו אדם עוד בצעירותו את כללי חובת ה"זהירות בדרכים" (נתיבות חיים עמ' תקעז).

דוגמא ממעשה שהיה: מביא הרה"ג שמחה כהן קוק זצוק"ל, רבה של רחובות מכתב שכתבה בכאב אמא שבתה נפצעה בתאונת דרכים: "אני פונה אליך הולך רגל, שחצית את הכביש באדום בכזאת טבעיות ולא ידעת שבתך הקטנה עושה כמוך וחוצה אחרך, כשלפתע הגיחה מכונית מן הצד והדפה אותה בחוזקה. לאחר שהתאושה בכתה הילדה ואמרה: 'אבל אני ראיתי אותו כשהוא חוצה באדום וחציתי אחריו...!'. וכשהיא שכבה מעולפת ופצועה על הכביש הגשת לה עזרה ראשונית וטיפולת בה, ולאחר מכן הלכת להתפלל ולהמשיך את סדר יומך כרגיל. פגשת ידידים וכמובן סיפרת להם שברוב טובך הושעת היום ילדה קטנה וטיפולת בה במסירות.

אני רוצה שתדע! הבת שלי לא תוכל יותר לעמוד על רגליה, היא הפכה לנכה לכל ימי חייה מכוון שעמוד השדרה שלה נפגע אנושות. **ואתה!?**, אתה תמשיך לחיות את השגרה, לקום בבוקר על רגלך ולהתנהל כרצונך. אתה, שלא צייתת לאור אדום וחצית את הכביש, בכך גזרת חיים אומללים לילדה קטנה ושללת ממנה את חיי הנעורים היפים שלה לעולם! (נתיבות חיים עמ' תקעז).

ד. הנוהג ברכב צריך להפנים שהוא נוהג בכלי משחית ויכול לגרום ח"ו לתאונות חמורות ולכן צריך לנהוג בכובד ראש ובהירות ולא בפזיזות וקלות ראש.

הסבר: כמו כשמתעסקים עם חומר מסוכן שמים כפפות לידיים ומגן לעיניים ומשתמשים בו בשימת לב מרובה, כן יש להתנהג באחריות כשנוהגים ברכב שהוא ככלי משחית ויכול לקפח חיי האדם ולנהוג בריכוז ובהירות רבה.

הנוהג ברכב הרי הוא כמחזיק רובה טעון בידו, ובנטייה קלה יכול ח"ו להרוג אנשים. וכשנוהג בפזיזות ולא שומר על כללי הזהירות בדרכים **עובר** על עשרות לאוין מן התורה גם אם בסופו של דבר לא ארעה תאונה (נתיבות חיים עמ' תקיג, תקלז).

מצוות תוכחה:

ה. הרואה את חברו [הוא הדין כל אדם (ש"ת שבת הלי לרב שמואל וואזנר הלי ח"י סי' רלא)] שנוהג שלא בזהירות או הולך רגל שחוצה את הכביש בצורה מסוכנת, חובה ומצוה עליו להוכיחו שנאמר: (ויקרא י"ט, י"ז) "הוכח תוכיח את עמיתך", מלבד מצות תוכחה חייב גם להזהירו כדי להצילו מסכנה שנאמר: (שם פסוק טז) "לא תעמוד על דם רעיק" ועוד נאמר: (דברים כב, ז) "והשבותו לך" [שמקיים מצות השבת אבידה שמציל את גופו מפגיעה] ונאמר: (ויקרא כה, לו) "וחי אחיך עימך" (נתיבות חיים עמ' עכ"ג פ"ק ז ס"כ-כו).

ו. אפילו אם הוא בספק שתתקבל תוכחתו (משנ"ב סי' תרח ס"ק ג) או אפילו שברור לו שלא יקבל את תוכחתו [מאחר ודינו כמזיד מוכיחים אותו, שהרי כל אחד יודע שאסור לעבור באדום וכדו'] (הרמ"א סי' תרח ס"ב, משנ"ב ס"ק ח) חייב להוכיחו עד שינזוף בו (שער האוון במשנ"ב ע"ס ס"ק יג) ומכאן ואילך אסור להוכיחו, שנאמר: (משלי ט, ח) "אל תוכח לץ פן ישנאך" (משנ"ב ע"ס ס"ק יא, נתיבות חיים ע"ס ס"כז).

ז. המוכיח את חברו, תחילה לא ידבר אתו קשות עד שיכלם שנאמר: (ויקרא י"ט, י"ז) "ולא תשא עליו חטא", ולא יוכיחו ברבים אלא בינו לבין עצמו (הרמב"ם ה"ל דעות פ"ו ה"ל ז-ח). וידבר אליו בנחת, בלשון רכה ויאמר לו שמתכוון לטובתו (הרמב"ם ע"ס, נתיבות חיים ע"ס ס"כב-כג).

ח. הרואה את אביו או אימו שאינם שומרים על כללי הזהירות בדרכים אם כהולכי רגל ואם כנהגים, אל יאמר להם "אבאואמא עברתם על דברי תורה של 'ונשמרתם לנפשותיכם' ויפרט מה שעשו...". אלא יאמר **בלשון שאלה** "האם לא כתוב בתורה 'ונשמרתם לנפשותיכם בכבישים? או 'האם לא כתוב בתורה 'לא תעמוד על דם רעיק'", ובאופן זה הם יבינו מעצמם ולא יתביישו (ש"ע י"ד סי' רמ ס"יא, נתיבות חיים ע"ס ס"כה).

ואם לא הבינו יספר להם על מישהו שלא נהג כראוי בכביש [כדוגמת מה שהם עשו] ותשובת הרב בנידון, ונמצא שמעביר להם את הדברים דרך סיפור (כן איש חי ע"ב פ"י משפטים אות טז, ילקו"י כיבוד הורים ה"א פ"י ס"א, נתיבות חיים ע"ס).

ט. הרואה את רבו נוהג ברכב ועובר על מצות שמירת הנפש, אם הוא רבו המובהק לא יוכיחנו בפרוש אלא יאמר לו: "למדתנו רבינו שאסור לאדם מן התורה לסכן את עצמו בדרכים". ואם הוא רב רגיל יוכיחו כשאר בני אדם (נש"ע י"ד סי' רמז ס"כ וס"ל, נתיבות חיים ע"ס ס"כט).

י. חובה על כל רב, ראש ישיבה ומנהיג עדתו להתריע ולהזהיר על הסכנות האורבות בדרכים (נתיבות חיים ע"ס ע"ג פ"א ס"ה, ע"פ רבי חיים קניבסקי זצוק"ל עמ' תסב).

העלון מוקדש לעילוי נשמת אלישמע חיים בן ורד אסנת ז"ל שפקודתו ב-כ"ג שבט ת.נ.ג.ב.ה

טל': 08-8644452 אתר העלון: alonthaiud.co.il דוא"ל: haihud.ashdod@gmail.com
אנו זקוקים עדיין לתרומות - שם חשבון: האיחוד פרשת שבוע מסי' חשבון: 111396 סניף: 516 בנק מסד 46